

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELOS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Elofizetési ár:
félévre 14000 korona.
Egyes számra 00 kor.

Huét püspök parasztja.

L

Valami ügyben beszélni akart a paraszt Huét püspökkel, de a szolga azzal utasította el, hogy ura most *tanul*. Ejnye, dörmögte magában a pór, ő felsége olyan püspököt is nevezhetett volna ki, aki tanulását az iskolában elvégezte s nem most tölti azzal az időt. Szegény egyszerű ember azt hitte, hogy tanulásra csak az iskola való s aki azt úgy ahogy elvégezte, annyira mindent tud, hogy semmi további önképzésre nincs szüksége.

Ez a helyzet teljesen megváltozott; ma már nem a parasztok látszanak így gondolkozni, hanem — minden tisztelet adassék meg a kevés számú, de annál dícséretesebb kivételeknek — sajna, a másik fél. Átérzem ennek a megállapításnak teljes súlyát és felelősségét, van fogalmam arról a kedvetlenséget, sőt talán elkeseredést okozó hatásról is, melyet leplezetlen nyíltságom sok helyen okoz, mégis szólnom kell nemcsak mert az írás őszinteségre kötelez, (Olvasd Jób 32:21—22.) hanem mert az a testvéri mély érzés, mely minden református lelkészben a papi eszmény megvalósulását vágná látni s az a féltő szeretet, melylyel egyházam jelenén s jövőjén lelkem mélyébe idegződött szenvedelemmel csüggök, kényszerít, hogy a lelkészek *tudományos továbbképzésének* feltétlen szükségességét, mint elengedhetetlen követelményt hangoztassam.

Nemzeti történelmünk s főként az oktatás- és irodalomtörténet lapjai súlyos nevekkel és tényekkel fényesek, melyek a magyar református papság hajdani tudományos képzettségével állanak elválaszthatatlan kapcsolódásban. Hatásunk, sokszor kort formáló erőnk és befolyásunk, általában vezető szerepünk titka az a tudományos felkészültség volt, mellyel ha versenyezhetett is, de amelyet felülmúlni egyik foglalkozási ág sem tudott. A falusi „műzeunok” polcain, még ma is egyik-másik padláson több *külföldi tudományos munka* volt felhalmozva, mint az összes más értelmiségi pályán működők könyvtáraiban; még az én

theologus koromban is az árverésre beküldött vidéki könyvtárak nagyobb része idegen nyelvű munka volt. Érdekes volna tudni, olvasott-e *más nyelven* más pályán forgoló emberek annyi százaléka, mint a magyar református papoké. Külföldi egyetemeken tanuló öseink a saját iskoláikban verték le az idegeneket pályaműveikkel, irodalmi dolgozataikkal s a Magyar Tudományos Akadémiából a református papok sohasem hiányoztak. Irodalmi működésük kiváló bizonyosságként csak egyszerűen megemlítem, hogy a Szabó K. Rm. könyvtára I. kötetében felsorolt 1793 munka közül prot. szerző, kevés kivétellel lelkész vagy lelkészjellegű író munkája 703 darab, csaknem 40%.¹

Ezek után tegyek-e összehasonlítást? Talán elég arra a történeti megállapításra utalnom, hogy a korok és nemzetek életében tapasztalható emelkedések vagy süllyedések mindig a kor szellemi színvonalának hullámválásával vannak oki s okozati összefüggésben. Ami így van általánosságban, fokozott mértékben tapasztalható az az egyház belső életének alakulásában. Hogy egyházunk vonzó ereje tagjaira s különösen az értelmiségi osztályokra, ható ereje a társadalmi és közéletre, főként más felekezetekre s az államra annyira szűnőben van, annak nem utolsó oka az a szellemi lehanyaglás, mely a lelkészi kar tudományos képzettségének hiányából vagy fogyatékosságából származik. Okainak keresése messze vezetne mostani célotól, két okot azonban tisztán látok a lelkészi hivatás eszményi feifogásának elhalványodásában s aztán előbb a szegénységgel küzdés, utóbb a bőségben elpuhultság okozta anyagias gondolkozás elterpeszkedésében.

Hogy e veszélyesnek minősített szellemi dekadencia fonala a theol. oktatásig vezet vissza, azt nem lehet letagadni. Jól tanítunk-e vagy rosszul, nem én vagyok hivatva eldönteni,

¹ L. erre vonatkozóan a Gondolatok egyház-irodalmunk felől c. cikket a Debr. Prot.-lap 1889. évf. 20—24. számában az itt felemlített adat bővebb kifejtését a 200—1. lapokon.

de az élet által kiállított bizonyítvány nem lehet megnyugtató számunkra. A rendszerben van-e a hiba, vagy a tanároknak, vagy a hallgatóknak, komoly bírálat tárgyává teendő s gyorsan orvoslandó; annyi bizonyos, hogy a sok óramulasztás, a rendszerező negyedik év elől káplániákba menekülés, szemináriumi helyiségek s így a komoly szemináriumi munka hiánya, mind hozzájárulnak pl. ahhoz a régebben elő nem fordulhatott esethez, hogy a pályatételek meddők maradnak s a lelkészképesítő vizsgálatokon felmutatott ú. n. készütség komoly igényeket vagy nem, vagy csak részben elégíthet ki. Ezek után csak elszomorító lehet, de nem meglepő, ha a kápláni évek, amelyek a tudományos továbbképzésre a legtöbb helyen elég időt s az iskolai tanulmányokhoz közelségük folytán kiváló ösztönzést nyújtanak. az ifjak feje felett látható szellemi haszon nélkül suhannak el s épen nem szolgálnak alapvető tanulmányokkal a férfi kor tudományos kialakultságához s munkásságához.

A bizonyos hivatottsággal rendelkező s jobb énjükhöz hű ifjú Timótheusok nem tétlenkednek ugyan s nem vélik hivatásukat bálrendezéssel, névnap díkciónnal, vadászással stb. betöltöttnek, sőt buzgó lélekkel, ifjonti tettvággyal vesznek részt egyházépítő, belmissziói s más ily kívánatos dolgokban és pedig egyes esetekben ezen a téren elismerendő sikerekkel, de a tudományokkal való komoly foglalkozást ők sem tartják *hivatásbeli hűségök* természetes folyományának, pedig Jézus szavai szerint „ezeket kellene cselekedni és amazokat sem elhagyni.” (Mt. 23 : 23.)

Nem rekrimináció, hanem eszméltetés lévén e sorok célja, nem folytatom a kor- és ranglétrán következők e nemű vizsgálat alá vételét, általánosságban csak azt jegyzem meg, hogy ha valamely hivatásával foglalkozó osztály tudományos készütségét annak irodalmi működéséből lehet megítélni, akkor — ma önálló művek kiadásáról más okokból alig beszélhetvén, — egyházi lapjaink révén bizony igen kevés név után jegyezhetnénk megfelelő osztályzatot.

Vajha a legjobb indulattal fent elmondottak céljukat érnék, ami ACs. 2 : 37-ben így van írva : „ezeket pedig mikor hallották, szívökben megkeseredének és mondának, mit cselekedjünk atyámfiai, férfiak ?”

A feleletet a jövő számban próbálom megadni.
Kiss Ferenc.

Tárca

A KÉT HARANG.

(A nagyszalontai harangavató ünnepélyre.)

Messze-messze fönt, nagy hegyek között
Fehér templom karcsú tornya ;

Karcsú toronyban két szentelt harang
Hívők lelkét égbe vonja.
Kis, fehér templom tiszta, egyszerű,
Nincs benne dísz, nincs pompa, rang,
Istent imádni oda hívogat
A két testvér : a két harang.

Ercüket együtt termette a föld.
Egy tűz adott nekik testet ;
Egyszerre szálltak a toronyba föl
És hirdették hajnalt, estét.
Élőket az Úrhoz hívogattak
S ha halottra hullott a hant,
Zengve, zokogva együtt siratta
A két testvér : a két harang.

Egyszer csak régi lappangó tüztől
Lángra gyúlt a nagy világ
S nótás ajakkal, rózsás kalappal
Halni mentek hős daliák.
Boldog szívekből elszállt a béke
Mint elűzött, riadt galamb.
— Rémműlten kongott, sirva sikongott
A két testvér : a két harang.

A tűz, a véres gyilkos gyehenna,
Futott, terjedt jobban, jobban.
Kis toronylépcsőn dülő ellenség
Típró lába durván dobban.
Lopva viszi az egyik harangot
— Nyelvében már néma a hang —
Föl sem jaidult, hogy elvált egymástól
A két testvér : a két harang.

Messze vitték az elrabolt zsákmányt
S összetörték zengő testét ;
Drága ércét ismét tűz olvasztá
S elfelejtett tornyot, testvért.
Nem tudta már, hogy harang volt egykor
S mennybe hívott : giling, galang.
A pokol dalát bőmbölte, bögte
Az ágyúvá tett szent harang.

Az árva testvér búsan csengve bűg,
Nyelvéből a hang is kihalt.
De megzendül mégegyszer boldogan
Hirdetni a nyert diadalt !
Oh hogy fog zengeni, kongani majd
Bim-bam, bim-bam, giling-galang !
Szabad lesz, visszatér, tudja, várja
Az elrabolt testvérharang.

Aztán egyszercsak őt is elvitték :
Nem rabolva : könnyek között.
Ment, hogy keresse az elvált testvért —
S az ő teste is széttörtött,
Bár újat nyert kohó tűzében, de
Szájában is torz lett a hang.
S egymásnak vad, átkos ellensége már
A két testvér : a két harang.

Véres harcmezőn, csaták viharában
Osztozva ezer halált

*A két testvér csak egymást kereste
Míg egymásra rá nem talált.
S szemben állnak gyilkos gyűlölettel
Torkukban bög, üvölt a hang —
De egyszerre, hirtelen elnémul
A két testvér: a két harang.*

*Aztán lassankint elhallgat minden,
Néma lesz a nagy csatatér.
Haldoklók ajkán elfogy a hörgés,
Szálló lelkük mind hazatér.
Nincs ellenség köztük: fönt a mennyben
Meggondul a békeharang,
S itt lent egymástól szétroncsolva áll
A két testvér: a két harang.*

Debreczeni István.

Iskola

A mezőgazdasági oktatás fontossága, különös tekintettel a református mezőgazdasági középiskolára.

(Folytatás és vége.)

Az alsófokú intenzív mezőgazdasági oktatás, amely tárgyalás és előkészítés alatt van a földművelésügyi miniszteriumban, nem kevésbé fontos a református magyarság szempontjából. Mindenütt vannak ugyanis olyan kisebb, 10 hold körüli birtokok, akiknek középiskolára nincs szükségük, akiknek az elemi iskolai szaktanítás és a földművesiskolai tanítás is megfelel. Általános mezőgazdasági szakképzés tehát már az elemiben szükséges. E végett a néptanítókat a gazdaságtannal erősen kell a pedagógiumban foglalkoztatni; a 4 évi preparandiát legalább 5—6 évre felemelni és a képzőket 10—20 holdas gazdasággal ellátni. Mert az a módja az oktatásnak, hogy minden képző mellett van egy gazdasági tanár, akitől csak encyklopediai gazdasági ismereteket szerezhet a tanuló, nem elegendő. A református tanítóképzők közül a debreczeninél ez könnyen megvalósítható az ottani gazdasági akadémia által, ha azt több órán és a gyakorlatok felvétele által végzik, ugyanígy lehetséges az állami, de főleg református tanulókból álló pápai képzőnél is. De Sárospatakon és Csurgón — állami, de leginkább református tanulókkal —, továbbá Nagykőrösön már felállítandó a 10—20 holdas tanyagazdaság. A már állásban lévő tanítók részére 3—4 hónapos gazdasági tanfolyamok szervezendők. A papoktól is sokat lehet várni e tekintetben. Elég itt Thessedikre és a jelenlegi sarkadi papra hivatkoznom, akik a lucernát és arra a makói papra, aki a hagymát terjesztették el híveik közt. Ezért a theológián is erősebb gazdasági kiképzést kell adni, ami a papi pálya előnyére fog válni, mert a jó pap a gazdálkodáshoz való idejét úgy sem a papi

kötelességéből veszi el. Minden elemi iskola mellett 5—10 holdnyi gyakorlótelep legyen a gyerekek foglalkoztatására, a régi törvény is rendel e célra legalább egy holdat. Ez a terület, mely ha nem volna az egyháznak a földreform kapcsán nehézség nélkül biztosítható és szükség esetén 20 holdra is emelhető, felében kísérleti telep és mintagazdaság fele lenne a rektor, vagy igazgató, esetleg szaktanár vezetése alatt, hogy azon a felnőttek, a gazdák szeme előtt folyjon le az a termelés, ami az ő hasznukra szolgálhat, mert csak szóbeszéd és előadás után nem veszik be a legjobb újítást sem. A hat osztályú elemi iskolából és utána a 2 éves ismétlő (hetenként 2 napi) iskolából 14 éves korában kikerülő gyermekeket aztán sokkal jobban fogja érdekelni úgy a nemzeti és az egyházi, mint a mezőgazdasági kérdés és képes lesz arra, hogy a téli gazdasági iskolákban, előadásokon, határbejárások, kiállítások alkalmával megszerezze azt az általános- és szaktudást, amely a mi nyílt eszű magyar népünk igyekvő fiait az annyira túlbecsült, szinte csodált holland, német, dán és erdélyi szász gazdákkal egy sorba emeli. Különösen pedig azokat, akik ezen felül 17 éves korukban még két éves földműves iskolát is járnak, amelyek a szükséges vidékeken járásokként legyenek felállítva, hogy lehetőleg a birtokához közel járjon a fiú iskolába, hogy azon is hasznát vehessék. Ezen iskolák tanárai folytonosan érintkezzenek a földművelőkkel, legyenek ott minden talajmunkánál, trágyázásnál, vetésnél és betakarításnál, mert csak ez a megfelelő érintkezés tudja a népet maradiságából felrázni. Legyenek azért a felnőtteknek is tanárai, hogy ezeket is megbarátkoztassák lassan-lassan az okszerűbb gazdálkodással, — ha ezekkel nehezebben megy is a munka —, míg a jövő nemzedék oda kerül, hogy átvegye apái birtokát. A főiskolai, középiskolai, földműves iskolai tanárok, gazdasági tanárnők és szaktanítók hatalmas serege ha most megindítja a felnőttek erős gazdasági oktatását, amelyre az állam és egyház mellett a gazdasági egyesületeknek, mezőgazdasági kamaráknak stb. sem szabad sajnálni a legnagyobb propagandát sem, akkor nem kell féltetni a magyar jövőt.

A református magyarság szempontjából tehát a felső- és alsófokú mezőgazdasági oktatás mellett különösen a középiskolai szakoktatás fontos. Ma, amikor a kevés számú főúri és gentry-osztály, az elszegényedett és elletineresedett középosztály nem bír a meghatalmasodott oláhval, ráccal, csehvel és zsidóval, ha most sem tudjuk ezt a nagy tömegű, legnépesebb jómódú kisbirtokos osztályt kiművelni; ha továbbra sem fog okosan foglalkozni a község-házával, templommal, paplakkal és iskolával, szóval egyháza dolgaival; ha néhány liter tej, néhány tojás árát is sokalja ezen célokra; ha most sem tudjuk a szakdolgozók iránti érdekű-

dését általánossá tenni; ha el se megy a gazdasági előadásokra, — pedig maradi módon gazdálkodik —, vagy az istentiszteletre, csak a képviselői beszámolókra; ha csak napilapot, de se szak-, se egyházi lapot nem olvas, amikor haza, egyház, gazdasági termelés minden egyestől a legjobb teljesítményt várja: akkor e csonka hazára nem az egész Magyarország, hanem a megsemmisülés következik.

A földbirtokreformot, ezt a határozottan európai világmozgalmat a kormány óriási nehézségek dacára végrehajtja. Sok föld szabadul fel a mammut birtokokból, mert a kormány beállta azt, hogy a magyarság gyarapodása a jómódú, független, művelt kisemberek szaporításában áll s ez a többtermelés az első. Természetes, hogy a földreformot túlzásba nem viszi, mert akkor ellenkezőleg proletarizálná a kisbirtokosokat. Az állam tehát politikai és társadalmi téren csak a nagyobb tömegű, konzervatív gondolkodású, művelt közép- és kisbirtokosságra támaszkodhat a kisszámú nagybirtokosság mellett hazánk új ezredévének megalapozása végett. De ép' úgy a ref. egyház, a magyar vallás egyeteme is csak a művelt, szakképzett és vallásos — le, népesebb — kisgazdasztályra építheti fel nemzetmentő hivatását. Hasson tehát oda a maga nagy súlyával, hogy a kultusz-, illetve a földművelésügyi miniszter a mezőgazdasági középiskolát mielőbb valósítsa meg, hogy gimnáziumaink egy részét átszervehessük. Egy egyháznak sincs annyi kisbirtokosa, mint a mienknek, azért nekünk a legfontosabb ez a középiskola, míg a szintén szükséges ipari középiskola csak ezek után, lévén a mi református népünk még ma is túlnyomóan, legalább 80 százalékban földműves. Hogy mit jelent az, ha kisbirtokosaink kulturálása erős református szellemben történik, azt bizonyítom azzal a sok hátránnyal, ami sok iskolánk feladásával ért bennünket. Ma pedig különösen azt az időt éljük, hogy az államtól igen keveset várhatunk, az már nagy tradíciójú ref. je akadémiáinkat is pusztulni hagyja. Nem szabad azért elvesztenünk kisbirtokos népünk még szunyadó, hatalmas erejét, hogy a kulturára való átmenetben csak szakember, de öntudat nélküli református legyen. Akkor a nagy alföldi gyülekezetek nem aludnának, hanem a mai viszonyokhoz képest felvehetnék a versenyt az országban dúló klerikalizmussal egyfelől és a hitetlenséggel és kommunizmussal másfelől. A földreform és a szaktudás terjedése véget vethet az egykének is, amely Somogyban és Baranyában faimagyar hűveinket csökkentette. Lesz már föld, amelyből az erkölcsében tiszta, vallásos és művelt „kisember“ szaporíthatja földét, de amelyet az erkölcstelen és tudatlan úgy sem tarthat meg. Jól tudta néhai Péter András, hogy aki iskolát állít, az egyház- és honmentés számára épít erős várat. Az agrár Magyarországon pedig a mezőgazdasági kultúra emelése a

legfontosabb s hogy ennek a mi különös értékeink kifejezésre juttatása végett református népünkénél vallásunk szellemében kell történni, arra nézve vértanúink legutóbbikát és legnagyobbikát, Tisza Istvánt idézem, aki ezt mondja: „Vajjon veszít-e vele a mai generáció, ha módunkban áll kifejtetni és bele nevelni a sokat emlegetett, nyakas és független kálvinista szellemet, azt a talán sokszor kellemetlen és érdes, de független és szabad szellemet, melyre a jelenlegi generációnak oly égetően szüksége van.“ És a mainak még égetőbbben!

Én a magyar mezőgazdaságnak, — közelebbről a nagy magyar Alföldnek — és a magyar nemzetnek, különösen a magyar református egyháznak a jobb jövőjét szaktudásban jártas, művelt kisbirtokos osztályban, tehát a református mezőgazdasági középiskolák felállításában látom.

Keszthely.

Kesztyüs Lajos,

m. kir. gazdasági akadémiai tanár

Közélet

Az erdélyi felekezeti iskolák.

Az erdélyi felekezeti elemi és középiskolák szabályozására 100,088. és 100,090—1923. sz. a. rendeletet bocsátott ki az erdélyi minisztérium. A rendeletből néhányat felsorolunk, mivel nyilván mutatják nemcsak a trianoni békepontok áttörését, hanem az oláhok elnyomó politikáját is.

„A. 1. 1923. szept. 1-től kezdve az összes erdélyi felekezeti elemi iskolák tantervébe kötelező minimumként tanítani kell az állami iskolák tantervébe foglalt tárgyakat. — 3. Az elemi iskolai kurzus hatodik osztályának elvégzése után előírt abszolváló vizsgák felekezeti iskolákban egy olyan bizottság előtt tartandók, melyet a kerületi felügyelőség nevez ki s román nyelven teendők le azokból a tantárgyakból, melyeket románul adtak elő. — A felekezeti elemi iskolák elvégzéséről szóló bizonyítványokat a tanfelügyelők ellenjegyzik; a bizonyítványok az államnyelv mellett a kisebbség nyelvén is szerkeszthetők. — 4. Minthogy a felekezeti elemi iskolák a népesség egy bizonyos vallású és egy bizonyos nyelvű rétegének szükségletét szolgálják, ez iskolák nem vehetnek fel más vallású és nyelvű tanulókat. — B. 1. Az összes nép-kisebbségi tannyelvű felekezeti iskolákban napi egy órában az első és második osztályban románul adandó elő a román nyelv, a harmadik és negyedik osztályban pedig napi két órán át románul tanítandó a román nyelv. — 2. Egyetlen felekezeti iskola sem működhetik a minisztérium autorizációja nélkül. — 4. 1924. aug. 15. és szept. 1. között a felekezeti iskolák összes ta-

nitói vizsgát lesznek kötelesek tenni a román nyelvből, történelemből, földrajzból és alkotmánytanból... Csak így adhatnak elő további tanévekben. A jelen tanévre nézve a népkisebbségi iskolákban a román nyelv, történelem és földrajz tanítását olyan tanítóknak kell átadni, akik az állam nyelvét ismerik. Ahol a jelen tanévben a felekezeti iskolának nincsenek olyan tanítói, akik románul tudnak előadni, a felekezeti iskola a minisztériumtól kérje állami tanítók delegálását.

Ugyanígy rendelkezések vannak a 100.090—923. sz. rendeletben szigorítva a felekezeti középiskolákra és azok tanáraira. Ezen kívül „B. 10. Az összes kategóriájú felekezeti iskolák levelezése a minisztériummal és iskolai hatóságokkal román nyelven történik. 12. A felekezeti iskolák bizonyítványai, osztálykatalógusai, anyakönyvi, órarendjei, statisztikai és évkönyvei (úgy az elemi, mint a középiskoláknál) románul készítendők el (párhuzamosan az iskola tannyelve is használható). 14. Az összes középiskolák növendékei a minisztérium által közzétett fegyelmi szabályoknak vannak alávetve és egyensapkát viselnek, továbbá karjukon rendszámot és ellenőrzési igazolványt“.

E rendeletekkel f. hó közepén foglalkozott az erdélyi református egyházkerület rendkívüli közgyűlése és a következő határozatot hozta:

„Közgyűlés a jelzett rendeleteket jogosnak el nem ismeri s azoknak rendelkezéseibe bele nem nyugodhat. De miután az egyház a maga isteni rendeltetésénél fogva fizikai ellenállást nem gyakorolhat ott, ahol a joggal és erkölcsi erővel szemben a hatalom ereje érvényesül, kénytelen meghajolni, s a szenvedések közt békekészségének újabb bizonyítékát adandó, a lehetetlen megkísérlésére is vállalkozik. S midőn az igazgatótanácsot a hivatkozott rendeletek lehető figyelembevételére utasítja, alkalmat kíván a kormánynak adni arra, hogy gyakorlati tapasztalat után szerezzen meggyőződést a rendelet céltévesztettségéről és végrehajthatatlanságáról.

Teszi ezt a közgyűlés azért is, mert a legutóbbi tárgyalások folyamán és a megelőző rendelkezésekből, mely szerint az elemi iskolák első és második osztályában a miniszter a román nyelv tanítását felfüggesztette, amit köszönettel vesz tudomásul, azt a reményt meríti, hogy a kormány hajlandó lesz e két rendelkezésnek az egyházi autonómiával és a pedagógiai és didaktikai elvekkel ellentétben álló részeit módosítani és hatályon kívül helyezni.

A közgyűlés ismét leszzegezi, hogy a jelzett rendeleteket törvényen alapulónak el nem ismeri és minden lehető törvényes alkalmat megfog ragadni, hogy a kormányt jobb és igazságosabb belátásra bírja és a fentebb említett jogait érvényesítse, köztük az iskoláknak járó államsegély kiutalását is“. *Az Egyházi és Iskolai Szemle és a szatmári Egyházi Híradó nyomán.*

Irodalmi szemle

Dr. Nagy Zsigmond életrajza. A. Beets. Leiden 1923. — A szerző legjobb barátja volt a legszorosabb holland összeköttetéseirol ismert Nagy Zsigmondnak, csupa intimitás, csupa melegség tehát az a 8 oldalra összeszorított ismeret, mely a „holland irodalmi társaság“ kiadásában megjelent. Leírja, hogy mint lesz mind bensőbb és élénkebb az idegen nemzet fiának, Nagy Zsigmondnak viszonya évtizedeken át először a legkiválóbb holland tudósokkal, majd az egész Hollandiával és ennek irodalmával. Beets, van Oosterzee, Doedes, Valetton, Opzoomer professzorok, Bronsveld lelkész tanítványa és barátja volt ő, az irodalmi társaságnak pedig 1907 óta külföldi tagja, melyre oly méltóvá tette magát, hogy kivételesen (tehát a külföldi tagok ritkán szereznek erre érdemet) életrajzát is befoglalják aranykönyvükbe s arról külön kiadást is bocsátottak ki. — Aki olvassa a könyvecskét, érzi, belátja, hogy az elhunyt jeles pedagógus, író és műfordító mi volt nem a nagy férfiakban gazdag holland népnek, de nekünk, szegény magyaroknak, kik között mégis csupa csalódással futotta meg életpályáját. Ezt az idegen életíró is kiemeli. A kis művecskében közölve vannak Dr. Nagy Zsigmond holland-magyar vonatkozású irodalmi munkásságának termékei címük és megjelenésük szerint.

Győzelem a halál felett s egyéb beszédek. Írta Robertson Frigyes Vilmos. Fordította Czegléd Sándor tb. esperes, győri református lelkész. III. kötet. Első rész. Pápa, Kis Tivadar kiadása 1924. 8°, 160 lap. Alapára 5 K, szorzószám 2200, postadíj 1930 K. Robertsont, minden idők egyik legnagyobb szónokát nem kell bemutatni olvasóinknak, az eddig megjelent s már el is fogyott két magyar nyelvű kötetből arról is meggyőződött mindenki, hogy Czegléd Sándor hivatott és méltó tolmácsolója a nagy angol prédikátornak. Így ha ez a kötet csak kidolgozott beszédeket tartalmazna, elégnek tartanók annak rövid jelzését, hogy újra megjelent egy Robertson kötet. A kezünkben levő kötet azonban mesterileg elkészített beszédeken kívül bő vázlatokat is tartalmaz, amely vázlatoknak egyik-másik gondolata teljes kidolgozásban a kötet másik beszédeiben feltalálható. Ezért igen tanulságos bepillantást nyer a figyelmes olvasó abba a lelki műhelybe, ahol a hatalmas gondolatok megfogantak és évek múlva teljes szépségükben kikristályosodtak. A kötetet megnyitó, általában az I., II., III., IV. V. sz. a. levő beszéddel kapcsolatban igen hasznos és értékes, ha valaki összeveti az 1864-ben és 1867-ben megjelent beszédeit Révész Imrének, aki magyar átdolgozásban adja az angol szónok gondolatait, példát mutatva arra, hogy mimódon lehet azokat a magyar lelkek számára vonzóvá és építővé tenni.

A keresztes hadjáratok története. Írta Dr. Áldásy Antal. Budapest, 1924. Kis 8°, 155 lap. A

Szent István könyvek 18. száma. Alapára 5 K. — A középkor két évszázadát erősen foglalkoztató keresztes hadjáratok történetét ismerteti alapos szakismerettel, kellő tájékoztatással és érthető stílusban a tudós szerző. Azoknak, akik erről az érdekes tárgyról hazai nyelven akarnak olvasni, igen jó munka. Minden olvasóra pedig igen tanulságos tekintetben, hogy felmutatván a mozgalom rugóit, megláttatja a versengés és féltékenység romboló munkáját. A könyv használhatóságát nagyban elősegíti a betűrendes névmutató s értékét növeli az irodalom felsorolása.

Szent Ágoston élete. Írta Dr. Babura László, a Szent István Akadémia tagja. Budapest, 1924. Kis 8°, 150 lap. A Szent István Könyvek 16. száma. Alapára 5 K. — Az egyetemes keresztyén egyház egyik legnagyobb szellemének, Augustinusnak az élete olvasható ebben a csinos kiállítású könyvben. Jóllehet Augustinus élete történetének nagy része megolvasható a magyar nyelven megjelent Vallomásokban, mindamelllett ez a munka is igen jó szolgálatot tesz mindenkinek, aki a nagy emberek életrajzában buzdítást, példát keres magának és embertársainak. A római katolikus atyánkfiai számára íratott a könyv, de nekünk is kellemes és tanulságos olvasmány.

Halottaink

Molnár Jánosné ényi Dömötör Mária, Molnár János monori lelkipásztor felesége, Dömötör Lajos nyugalomba vonult bölcskei lelkész-társunk leánya életének 47., boldog házasságának 22. évében folyó hó 20-án rövid szenvedés után elhunyt. A boldogult ároni családból vitte magával az erzsébetfalvai, majd monori parókiára az igazi papné minden erényét, hogy szeretett családjának boldogsága, gyülekezetének ékessége legyen. Az Úr megáldotta életében; most vigasztalja meg hátramaradott férjét és árváit a viszontlátás boldogságával! Legyen áldott emlékezte!

Különfelek

A Templomegyesület vallásos estélyeket rendező szakosztálya f. hó 18-án délután az oratóriumban felolvasó ülést tartott, amelyen Baja Mihály meleg hangú megnyitója és Dr. Kiss József irredenta szavalata után Dr. Baltazar Dezső püspökünk folytatta nagy érdeklődéssel kísért felolvasását amerikai útjáról, amely a mélyen látó utazónak minden apró jeleiségből vont meglepő tanulságaiban volt gazdag. Az előadás folytatása február elsején lesz. A felolvasás után Nagy András énekvezér szép énekében, majd Baja Mihály mély érzésű költeményeiben gyönyörködtünk. A vallásos estélyt közénekkel kezdtük és végeztük.

Lelkészcserélés. A tiszadorogmai gyülekezet, a nyugalomba vonult buzgó, ideális gondolkodású lelkészének, Halász Józsefnek helyére Szendrey Lászlót hívta meg pásztorául.

A soltvadkerti egyház vallásos estélyt tartott, amelynek jövedelméből 200,000 koronát küldött a Kálvineumnak.

Presbiteri konferencia lesz a debreceni presbiteriek részére február 18—23. napjain.

A Magyar Ev. Ker. Diákszövetség február 1—4. napjain nagyobb szabású téli konferenciát rendez Budapesten.

Sartorius Ernő, az Ifjúsági Ker. Egyesületek világszövetségének főtitkára a múlt év decemberében járt Romániában s meglátogatott több erdélyi magyar gyülekezetet is.

Szatmárcseke. Lélekemelő istentisztelet keretében tartotta meg toronyszentelését január 1-én a szatmárcsekei református egyház. A régi álom beteljesült. Több mint 300 métermázsza búza költséggel Szalay Pál református lelkész vezetése mellett, befejezte ez az 1200 lelkes gyülekezet azt a munkát, melyet az elődök félbehagytak. Sipos József szatmári esperes gyönyörű imádságban áldotta meg az új tornyot, mely a magasba: Istenhez mutat. Utána Török József körmörői lelkész tartott alkalmi beszédet Ján. 4²⁴. alapján. Könnyel teltek meg a szemek az ige hallására. Legyen Istené a dicsőség, aki megengedte, hogy a hit megmutassa magát eseményeiben.

Lelkészcserélés Temesvárott. A temesvári gyülekezet második lelkészi állást létesített, amelyre Szabolcska Lászlót hívta meg egyhangúlag. A tehetséges, derék lelkész theol. tanulmányait Debrecenben kezdte s most édes apja, Szabolcska Mihály mellett szolgálja az Urat, aki adjon neki hosszú, áldásteljes életet, édes apjának pedig fia munkája láttán sok örömet.

Biharpüspökiben id. Simon Lajos 19,000 leut hagyományozott az egyház javára.

Vallásos estély a vámospércsi református egyházban. A vámospércsi református egyház f. hó 20-án fényes sikerű vallásos estélyt rendezett. „Szívemet hozzád emelem“ kezdő ének után Bartha Dezső lelkész lélekemelő imája következett. Majd a konfirmált leányok Bartha Péter és Pesics Etelka tanítónő vezetése mellett „Gondviselő jó Atyám vagy“ kezdetű éneket énekelték. Bibliát olvasott özv. Szalavszky Ferencné úrnő. Dobos Sándor tanító vezetése mellett a „Nagy Isten téged imád“ kezdetű éneket énekelték az V—VI. osztályos növendékek vegyeskara. Forgács Lajos máv. állomás felvi-gyázó tartott „Amitől a pusztá kivirul“ címen nagyhatású vallásos érzületet erősítő előadást. Ismét Dobos Sándor tanító vezetése mellett „Feljebb, feljebb emeljetek“ kezdetű éneket énekelték a növendékek. Minden énekszám kitűnő betanulással, dicséretre méltóan adatott elő. Makay Erzsike úrleány Szigethy Ferenc „Tárogatók imádsága“ című irredenta költeményét adta elő könnyekig meghatóan. Bartha Dezső lelkész bezáró imádsága s „Az Úr énné-kem örző pásztorem“ kezdetű ének elénekélése

után mindenki nemes érzésekkel s szinte megújulva távozott e lélekemelő, hiterősítő vallásos estélyről.

Nagyváradon az olasz, újvárosi és velenicei gyülekezetekben 19.381 lélek él, akik részéről az 1923. év folyamán 40.282 leu 33 bani perselypénz gyűlt be. A különböző címeken befolyt pénzbeli adományok összege 122.182 leu 33 bani.

Lelkészeiktatás. Január hó 20-án iktatták be az alsódobszai gyülekezet lelkipásztoraui Zitás István, a debreceni kollégium volt esküdt-felügyelőjét. A templomot zsufolásig megtöltő hallgatóság előtt az ifjú lelkipásztor ACs. 10:29, 30, 33 alapján tartotta meg beköszöntő beszédét, mely után Sütő Kálmán megyaszói lelkész ünnepélyes keretek közt hivatalába iktatta az új lelkipásztort. Istentisztelet után presbiteri díszgyűlés volt, amelyet bankett követett. Az új pásztor működésére Isten áldását kérjük.

Indianapolisban tartotta a múlt év december 28-tól 1924 január 1-ig a Külmisszióra Alakult Önkéntes Diákmozgalom kilencedik nemzetközi gyűlését. A tanulságos konferenciáról, amelyen magyar diákjaink is részt vettek, a jövő számunkban hosszabb híradást teszünk közzé.

Gyermekek a gyermekekért. A körösladányi református egyház évek óta úgy ruhazza fel a hadiárvaít és szegény iskolás növendékeit, hogy e célra minden év végén iskolás gyermekekből összeállított műkedvelő társulattal gyermek előadásokat rendez. Minden év új műsorát — pár szám kivételével a lelkész írja s a betanítást a tantestület végezi — az előadások által megbizonyított bámulatos sikerrel. E télen december 16-án és 23-án tartottak a gyermek-előadásokat az Ipartestület hatalmas méreű termében s annak állandó színpadán. Az idei műsor kiemelkedő pontja volt Tóth József lelkésznek „A Galambos-ház” című, vallásos és irredenta irányú 3 felvonásos életképe, melynek 3. felvonása hazánk epedve várt szebb jövőjéből mutat be egy határos jelenetet, a hazánk felszabadításában dicsőséges szerepű hadiárvaik légiójának, azoknak a hadiárvaiknak giorifikálásával, akikkel hazánk mostohán bánt el, de akiket a magyar társadalom: az özvegy Galam osné nagyasszonyok szíve és felkaroló szeretete tanított meg szeretni a hazát. A háromszólamú gyermek-énekkar, tekintettel a Csokonai-jubiláris évre, a halhatatlan debreceni lantos diáknak adta elő két ismert dalát: „A reményhez” és „A tihanyi echóhoz”. Alkalmi mókás számok is élénkítették a műsort. Az erkölcsi siker mellett hogy milyen volt az anyagi siker — elmondja az a tény, hogy az előadások jövedelméből és ezzel kapcsolatban a közönség jótékonyágából e télen eddig száz református gyermeket láttak el új ruhával, cipővel — ma az óriásilag megdrágult viszonyok közt.

Idős, de egészséges és tevékeny nő magános nő mellé házvezetőnek ajánlkozik. Cím a szerkesztőségünkben.

A református sajtóért. A budapesti presbiteri konferencia végén hevenyészett gyűjtést rendeztek a budapesti helyi egyházi újság, az Egyházi Értesítő javára. Egy negyedóra alatt 860,000 K gyűlt össze. Hasonló tudatossággal, de kitartóan s nem pillanatnyi lelkesültségtől indítva, sokat tehetnénk.

„Minden oda, csak az Istenben való hit maradt meg”. Ezt írta a tokyoi episzkopalis püspök New-Yorkba a földrengés után. Levelének többi része bizonyítja, hogy az anyagi romlásan felül emelkedő hit épít és elevenít.

Csonka Magyarországnai kisebb európai államok: Portugália, Görögország, Svájc, Dánia, Hollandia, Belgium, Bulgária, Ausztria, Albánia, Esztország, Lettország, Luxemburg. Területileg nagyobbak, népességre azonban kisebbek: Finnország, Svédország, Norvégia. Nem mi vagyunk hát a legkisebbek, rajtunk múlik, hogy ne mi legyünk a legutolsók.

A legújabb statisztika szerint Európában 10.536.755, Amerikában 3.850.122, Ázsiában 599.295, Afrikában 508.205, Ausztráliában 20.045, a földön tehát összesen 15.514.422 zsidó él. A városok közül New-York az, ahol legtöbb zsidó él, mert itt 1.643.000 zsidó lakik, úgy, hogy a lakosság 23 százaléka zsidó.

Helyreigazításul. Lapunk hirdetési díjhátralékosairól a múlt számban közölt kimutatásba sajnálatunkra helyreigazítást igénylő tévedés jutott be. Ugyanis néhány hátralékos egyházunk neve kimaradt, néhány pedig, jóllehet nem hátralékos, annak volt kimutatva. Itt közöljük a ma is hátralékban levők kimutatását a mai tényleges állapot szerint, megjegyezve azt, hogy a befizetés elmaradásának oka nem a késedelmeskedés volt a hirdetők részéről, hanem az, hogy költségkímélésből a számlát a hivatal nem küldte ki. Tisztelettel kérjük tehát most a t. hirdetőket, hogy méltóztassanak a következő tételeket beküldeni, úm.: Körösladányi egyház (1. szám) 1300 K. Füzesgyarmat (5. szám) 900 K. Országos Református Tanáregyesület (19. szám) 1280 K. Kisújszállási egyház (28. szám) 900 K. Hajdunánási főgimnázium (28—29. szám) 600 K. Kisújszállási egyház (30—31. szám) 900 K. Derecskei egyház (34—35. szám) 300 K. Kabai egyház (36—37. szám) 800 K. Hajduböszörményi egyház réti iskola (40—41. szám) 850 K. Magyarcsanádi egyház (40—41. sz.) 330 K. Kisújszállási főgimnázium (40—41. sz.) 1050 K. Magyarcsanád (38—39. sz.) 550 K. Nagyléta (38—39. sz.) 1050 K. Hajdubátház (38—39. sz.) 650 K. Hajduböszörmény (38—39. sz.) 650 K. Karcag (47. sz.) 650 K. Debreceni egyház (50. sz.) 2000 K. Olcsva (50. szám) 1050 K. Dunamelléki ft. püspöki hivatal (52. szám) 1050 K. Makó sl. állás (47. sz.) 300 K. Tárpa (47. szám) 700 K. A díj meghatározása és közlése előtt ne méltóztassanak hozzávetőleges hirdetési díjat beküldeni. Minden

küldemény megpótlandó 50 koronával, kézbesítési díj címén, mely ma már 50 koronára emelkedett. A Kiadóhivatal.

Apró füzetek. 1. szám. Dr. Balazár Dezső, A kálvinizmus és az államélet. — A magyar vallás. — 3. szám. Gyűlvézi István, Báránbörbe bujt farkasok (adventisták és spiritisták ellen). — 4. szám. Dr. Erdős Károly, A kálvinizmus és a magyar lélek. — 5. szám. Dr. Erdős Károly. Méliusz üzenete. A 3. szám ára 150 K, a többi 100 korona. Megrendelhető az Apró füzetek szerkesztőségénél Debreczen Kollégium.

Hivatalos Ertesites

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

186—1924. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az 1919., 1920. és 1921. évi egyházkerületi és rendkívüli egyházkerületi intézőbizottsági gyűlések együvé fűzött jegyzőkönyvei már korábban szétküldettek. A nyomdai és könyvkötői számlák alapján egy-egy példány árát 34.300 (Harmincnégyezerháromszáz) koronában állapítottam meg. Szétküldetett pedig beleértve a tanintézetek (jogakadémia, gimnázium, polgári iskola) példányait is az esperesi hivatalok külön példányaival együtt az Alsószabolcshajdúvidéki Egyházmegyébe 27 példány, ára összesen 926.100 korona; a Békésbánati Egyházmegyébe 33 példány, ára 1.131.900 korona; a Beregi Egyházmegyébe 22 példány, ára 754.600 korona; a Bihari—Érmelléki Egyházmegyébe 18 példány, ára 617.400 korona; a Debreceni Egyházmegyébe 32 példány, ára 1.097.600 korona; a Felsőszabolcsi Egyházmegyébe 47 példány, ára 1.612.100 korona; a Hevesnagykunsági Egyházmegyébe 31 példány, ára 1.063.300 korona; a Középszabolcsi Egyházmegyébe 47 példány, ára 1.612.100 korona; a Nagykárolyi Egyházmegyébe 19 példány, ára 651.700 korona; a Nagyszalontai Egyházmegyébe 16 példány, ára 548.800 korona; a Szatmári Egyházmegyébe 66 példány, ára 2.263.000 korona.

Felkérem a Nagytiszteletű Esperes Urat, hogy egyházmegyéjének helyi eljárása szerint a jegyzőkönyvek árának az egyházkerületi pénztárhoz való beküldése érdekében intézkedni méltóztassék. A befizetés végső határidejéül folyó évi február hó 25-ik napját tűzöm ki. Debreczen. 1924 január 22.

Atyafiságos szeretettel:

Dr. Balazár Dezső,
püspök.

Hirdetés. Házvezetőnőt keresek, ki cseléd segítségével az összes házi teendőket végzi. Kisújszállás. 1924 jan. 18. Nyitray Endre, földbirtokos.

Debreczen sz. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület
„MÉLIUSZ”
könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
zenemű-, papír- és lemezkereskedése
DEBRECZEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ.

Értesítés a zsolttárok árváltozásáról!

1924. évi január hóra a zsolttárák a következők:

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papirkötésben K 14730
félvászon kötésben K 16760
egészvászon kötésben K 19760

8° oktáv alakú zsolttár

papirkötésben K 7000
félvászon kötésben K 7500
egészvászon kötésben K 9900

16° iskolai kiadású zsolttár

papirkötésben K 6400—
félvászon kötésben K 7180—
egészvászon kötésben K 9150—

32° legkisebb zsolttár

papirkötésben K 3860
félvászon kötésben K 4480
egészvászon kötésben K 5150

Megjegyezni kívánjuk, hogy ezen árak csak most vannak érvényben és az esetben, ha az Országos Pénzügyi Tanács a földadó lerovására újabb és magasabb búza árat állapít meg, úgy az itt közölt árak is emelkedni fognak. Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsolttárainkat a következő minőségekben, alakban és áron, valamint a következő könyveket:

I. kiadás, versbe szedve 16° alakú

vászon díszkötés, párnázott aranyfémzettel.
Alapára K 15—
valódi bőr, díszkötés, párnázott aranyfémzettel.
Alapára K 30—

II. kiadás, prózába szedve 16° alakú

díszvászon, kehely és préseléssel.
Alapára K 8—
díszvászon, párnázott, vörösmetszés, tokban.
Alapára K 12—
díszbőr, párnázott, aranyfémzés, tokban.
Alapára K 30—

32° alakú zsolttárok

Hajlítható díszvászon kötés. Alapár 8—
Párnázott díszvászon kötés,
valódi aranyfémzettel. „ 12—
Celluloid-csontkötés, valódi
aranyfémzettel. „ 20—
Valódi bőrkötés, párnázott,
valódi aranyfémzettel. „ 25—
Uray Sándor: Tárgymutató
az új zsolttárhoz. „ —20
Varga: Koralkönyv az új
zsolttárhoz. „ Ára 8000—

Az alapárak, a Magyar Könyvkereskedők Egylete által hétről-hétre megállapított szorzószámával szorzandók és az így eléálló árakban szállítjuk ezen könyveket. **Mai szor szám 2200.**

Olcsó jegyzetkönyvek

15×8½ cm. nagyságban. — Minden egyes lap leszakítható.

50 lappal darabonként 320— korona.
100 lappal darabonként 600— korona.

Egy-egy féleből 10—10 darab egyszerre való rendelésénél 10% engedmény.

Kérjük okvetlen próbarendelést eszközölni!